

رابطه انسان امروز و نهیج‌البلاغه

نجفقلی حبیبی گفت: در این قضیه که انسان معاصر با نهیج‌البلاغه تعارضی ندارد شکی نیست، چون انسان خصوصیتی دارد و زندگی مادی و تمدنش تحولاتی پیدا کرده است...

نجفقلی حبیبی گفت: در این قضیه که انسان معاصر با نهیج‌البلاغه تعارضی ندارد شکی نیست، چون انسان خصوصیتی دارد و زندگی مادی و تمدنش تحولاتی پیدا کرده است و آنچه امروز رخ داده نیز این طور است که امکانات زندگی توسعه یافته، یعنی راه‌های ارتباطی نزدیک‌تر شده و امکانات فراوانی برای رفاه بشر به وجود آمده است، بر همین اساس تحولاتی که رخ داده ابزارهای زندگی است، اما انسانیت انسان تغییری نکرده است و آنچه مربوط به انسان است، از قبیل اینکه نیازمند به غذا، ازدواج، آرامش و ... است همچنان سر جای خود وجود دارد.

به گزارش ایسنا، نشست «نهیج‌البلاغه و امروز ما»، امروز، ۲۰ آبان ماه، با حضور جمعی از اندیشمندان و علاقه‌مندان در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی برگزار شد.

عضو هیئت امنای سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در این مراسم با بیان اینکه با وجود همه پیشرفت‌های تکنولوژیک میان دین و انسان معاصر تعارضی وجود ندارد، اظهار کرد: این تحولات، تحول در عرصه ابزار زندگی است که رفاه بیشتر را برای انسان به وجود آورده است، اما انسان از آن جهت که انسان است همواره نیازمند تقوا و عدالت و چنین آموزه‌های دینی است.

نجفقلی حبیبی افزود: در این قضیه که انسان معاصر با نهیج‌البلاغه تعارضی ندارد شکی نیست، چون انسان خصوصیتی دارد و زندگی مادی و تمدنش تحولاتی پیدا کرده است و آنچه امروز رخ داده نیز این طور است که امکانات زندگی توسعه یافته، یعنی راه‌های ارتباطی نزدیک‌تر شده و امکانات فراوانی برای رفاه بشر به وجود آمده است، بر همین اساس تحولاتی که رخ داده ابزارهای زندگی است، اما انسانیت انسان تغییری نکرده است و آنچه مربوط به انسان است، از قبیل اینکه نیازمند به غذا، ازدواج، آرامش و ... است همچنان سر جای خود وجود دارد.

وی ادامه داد: انسان از این جهت که انسان است، عدالت، تقوا و آرامش را دوست دارد و این‌ها جنبه‌های انسانی قضیه محسوب می‌شوند، ولی آنچه که دنیای امروز به ما داده عبارت از ابزارهایی است که بتوانیم با آن‌ها زندگی بهتری داشته باشیم. بنابراین تعارضی میان قرآن و نهیج‌البلاغه و انسان معاصر وجود ندارد. دین هرگز نمی‌گوید که انسان از هواپیما استفاده نکند و این هواپیما نیز ابزار راحتی بشر است.

حبیبی تصریح کرد: بنابراین تعارضی بین مباحث دین که مربوط به روح و فهم انسان است با انسان معاصر نیست و نهیج‌البلاغه برای زندگی انسان برنامه‌های زیادی را ارائه می‌کند. به ویژه برای تحقق معنویت که انسان به آن نیازمند است روش‌های مطرح می‌کند و برای نمونه به ما می‌گوید که حکومت باید به چه شیوه‌ای باشد تا زندگی راحت‌تری داشته باشیم.

وی در ادامه افزود: البته که شاید یک عده مبالغه می‌کنند که دین و مفاهیم دینی با موضوعات امروز زندگی بشر منافات دارد اما این طور نیست. دین همواره نسبت به عدالت تأکید دارد اما آیا بشر امروز با همه این تحولات صنعتی و دانشی احساس می‌کند که عدالت مفید نیست؟ خیر. جنگ‌هایی که به وجود آمده نیز حاکی از این است که به یک عده ظلم شده و مظلومان خواسته‌اند که عدالت محقق شود.

عضو هیئت امنای سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در پایان تصریح کرد: از جمله موارد دیگری که می‌توان از سیره امام(ع) برای زمان حاضر درس گرفت عهدنامه مالک است که ایشان به مالک می‌گوید که مردم دو گونه هستند، یا در آفرینش با تو شریک هستند و یا اینکه برادر دینی تو محسوب می‌شوند؛ بنابراین وظیفه تو این است که با آن‌ها درست رفتار کنی و ممکن است که مردم اشتباه کنند، اما تو به آن‌ها گذشت داشته باش. همان طور که دوست داری خدا تو را ببخشد تو نیز مردم را ببخش. همچنین حاکم باید همنشین با دانشمندان باشد تا امر کشور سامان پیدا کند. بنابراین هیچ یک از این مفاهیم که امام علی(ع) مطرح کرده کهنه نشده و اینها هرگز تاریخ بردار نیست.

با پیشرفت علم، جاذبه دین بیشتر می‌شود

ایرج فیضی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی نیز در این مراسم گفت: ماموریت جهاد دانشگاهی انجام پژوهش‌های کاربردی است، اما وقتی که بحث کاربرد پیش می‌آید، گویی که مخاطب اصلی دولت و دستگاه‌های اجرایی است، اما بحث‌هایی که در حوزه مسائل دینی وجود دارد، از یک زاویه‌ای مطرح شده که اگر با همان معیار کاربردی نگاه کنیم خیلی اثرگذارتر از تحقیقات دیگر است.

وی ادامه داد: در حوزه جامعه‌شناسی دو دیدگاه بین جامعه‌شناسان کلاسیک حوزه دین وجود داشته است؛ عده‌ای می‌گویند همزمان با پیشرفت مدرنیته، نقش دین کمرنگ می‌شود، چون دین مبتنی بر مسائل خرافی و غیرعقلانی است و زمانی که علم پیشرفت می‌کند، دین کمرنگ‌تر می‌شود. دیدگاه مقابل هم در این جا بوده که مخالف این دیدگاه است، اما چیزی که رخ داده این است که دین پایدار مانده، چون کارکردهای متمایزی داشته و دارد. اعتقاد داریم که دین اسلام به عنوان یک دین عقلانی پایدار است و با پیشرفت علم، جاذبه آن بیشتر می‌شود.

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی در ادامه بیان کرد: ما پژوهشی در مورد آرزوهای جوانان انجام دادیم و نشان داد که آرزوهای جوانان و جامعه ما نیز مسائل مالی است و روند این آرزوها طی سال‌های اخیر رو به رشد بوده است. این پژوهش نشان داد، آنجا که آرزوها به سمت مادیات تمایل دارد در حقیقت با مسائلی مانند محرومیت، نارضایتی و ناامیدی همراه بوده است و این افراد گرفتار چنین مسائلی بوده‌اند.

وی تصریح کرد: بنده دیدم که این وضعیت دقیقاً مرتبط است با گفتار امام علی(ع) که در مورد حیات طیبه تعریفی را ارائه کردند و این حیات را به قناعت تعریف کردند و هیچ‌کسی جز ایشان نیز نمی‌توانست که چنین تعریفی از حیات طیبه ارائه کند. در جامعه امروز نیز شاهد اختلاس‌ها و ... هستیم که درمانش در دین و این سخنان امام(ع) است.

فیضی در ادامه بیان کرد: شاید اگر ما در این زمینه مردم را مورد خطاب قرار دهیم نتایج خوبی به دست آوریم. در تمام تحقیقاتی که صورت گرفته نتیجه این شده که دین به عنوان یکی از عوامل بازدارنده در جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی محسوب شده است که این مسئله ارزش کار محققان این حوزه را بیشتر نشان می‌دهد. اما اینکه چطور باید نسل جوان را جذب کرد تا از این ظرفیت دین استفاده کنند بحثی است که جای کار دارد.

دین با انسان معاصر در تعارض نیست

عضو هیئت علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران نیز در این مراسم به مرور اخلاق حکمرانی در نهج البلاغه پرداخت و گفت: نمی‌توانیم بدون داشتن حاکمان صالح، جامعه مطلوبی داشته باشیم؛ یعنی صلاح مردم به دنبال صلاح والیان است. امام(ع) فرمود که محال است مردم رنگ صلاح را ببینند، مگر اینکه اول والیان صالح باشند. والی صالح می‌تواند صلاح را در مجموعه‌ای که در اختیار دارد، رواج دهد.

منصور پهلوان با اشاره به مفهوم قناعت، بیان کرد: قناعت به معنای کم خرج کردن نیست و در مقابل طمع ورزی در همه ابعاد انسانی است و وقتی که می‌گویند «عزّ من قنع و ذلّ من طمع» نشان دهنده این مطلب است که قناعت مقابل طمع ورزی است و انسان طماع رنگ و روی سلامت را نمی‌بیند و باید در جایی متوقف شود. بنابراین قناعت فقط خورد و خوراک نیست و مفهوم عامی است که در مورد کلمه حیات طیبه در نهج البلاغه آمده است.

وی در ادامه تصریح کرد: اینکه دین با انسان معاصر در تعارض نیست درست است، اما باید در این زمینه بیشتر صحبت کرد. نهج البلاغه نه تنها در تعارض با انسان معاصر و پیشرفت‌هایی که به وجود آمده نیست، بلکه راهگشاست.

پهلوان با اشاره به دموکراسی و آزادی، بیان کرد: آنچه که باید در این زمینه تبیین کرد، اخلاق حکمرانی از دیدگاه نهج البلاغه است. البته که این مطالب در مورد جامعه خود ماست. جامعه خود و مشکلاتش را می‌بینیم و به آن توجه می‌کنیم و می‌خواهیم رهنمود بگیریم، اما راه اصلاح را از نهج البلاغه پیجویی می‌کنیم.